

(макро)спостереженні, призводить до вельми помітних макроефектів, масових збочень, соціальних катаклізмів. Масові явища в культурі мають психоаналітичну (мікросоціальну) підкладину. Меморіальна політика є вельми відповідальною справою, що має враховувати конструктивно-топологічний вимір соціального.

Список використаних джерел

1. Хальбвак Морис. Социальные рамки памяти / Пер. с фр. С. Н. Зенкина. – М.: Новое издательство, 2007. – 348 с.
2. Франция–память / П. Нора, М. Озуф, Ж. де Пюимез, М. Винок. – СПб.: Изд-во СПб ун-та, 1999. – 333 с.
3. Ассман А. Простори спогаду. Форми та трансформації культурної пам'яті. – К.: Наука–центр, 2012. – 430 с.
4. Ассман Алейда. Новое недовольство материальной культурой / Пер. с нем. Б. Хлебникова. – М.: Новое литературное обозрение, 2016. – 232 с.
5. Рикёр П. Память, история, забвение / П. Рикёр. – М.: Изд-во гуманитарной литературы, 2004. – 728 с.
6. Butler J. Excitable speech. A politics of performative. – NY: Routledge, 1997. – 185 p.
7. Палагута В. И. Самоидентификация социального субъекта в дискурсивных пространствах. – Днепропетровск: Инновация, 2010. – 440 с.
8. Арндт Х. Истоки тоталитаризма / Пер. с англ. – М.: ЦентрКом, 1996. – 672 с.
9. Ваньке А. Диалоги памяти. Ассман А. (2014) Длинная тень прошлого: мемориальная культура и историческая политика / пер. с нем. Б. Хлебникова. – М.: Новое литературное обозрение, 2014. – 328 с. // Социологическое обозрение. – 2016. – Т.15, №2. – С.240–245.
10. Сокульський Іван Григорович / Дисидентський рух в Україні. – Режим доступу: <http://archive.khpg.org/index.php?id=1113997845>
11. В Днепропетровске разрушили Шар желаний на набережной. – Режим доступу: <http://vesti-ukr.com/pridneprove/39061-v-dnepre-nichtozhili-shar-na-naberezhnoj>

References

1. Hal'bvaks Moris. Social'nye ramki pamjati / Per. s fr. S. N. Zenkina. – M.: Novoe izdatel'stvo, 2007. – 348 s.
2. Francija–pamjat' / P. Nora, M. Ozuf, Zh. De Pjuimezh, M. Vinok. – SPb.: Izd-vo SPb un-ta, 1999. – 333 s.
3. Assman A. Prostory spogadu. Formy ta transformacii kul'turnoi pam'jati. – K.: Nauka–centr, 2012. – 430 s.
4. Assman Alejda. Novoe nedovol'stvo material'noj kul'turoj / Per. s nem. B. Hlebnikova. – M.: Novoe literaturnoe obozrenie, 2016. – 232 s.
5. Rikjor P. Pamjat', istorija, zabvenie / P. Rikjor. – M.: Izd-vo gumanitarnoj literatury, 2004. – 728 s.
6. Butler J. Excitable speech. A politics of performative. – NY: Routledge, 1997. – 185 p.
7. Palaguta V. I. Samoidentifikacija social'nogo sub#ekta v diskursivnyh prostranstvah. – Dnepropetrovsk: Innovacija, 2010. – 440 s.
8. Arndt H. Istoki totalitarizma / Per. s angl. – M.: CentrKom, 1996. – 672 s.
9. Van'ke A. Dialogi pamjati. Assman A. (2014) Dlinnaja ten' proshlogo: memorial'naja kul'tura i istoricheskaja politika / per. s nem. B. Hlebnikova. – M.: Novoe literaturnoe obozrenie, 2014. – 328 s. // Sociologicheskoe obozrenie. – 2016. – T.15, №2. – S.240–245.
10. Sokul's'kyj Ivan Grygorovych / Dysydents'kyj ruh v Ukra'ni. – Rezhym dostupu: <http://archive.khpg.org/index.php?id=1113997845>
11. V Dnepropetrovske razrushili Shar zhelanij na naberezhnoj. – Rezhym dostupu: <http://vesti-ukr.com/pridneprove/39061-v-dnepre-nichtozhili-shar-na-naberezhnoj>

Zaiets O. M., Candidate of Philosophy, Associate Professor, Department of Philosophy, State University «Ukrainian State Chemical Technology University» (Ukraine, Dnipro), olgazaiets1975@gmail.com

«Ukrainian memory» is the national policy's reference

The article analyzes literature devoted to national memory research as well as the contemporary humanitarian methodology and concludes that the «Ukrainian memory» is inevitably to be the civil society project as the national policy goal.

The classical approach to humanitarianism is based on the principle of objectivism, a non-classical one recognizes the hermeneutics of existence, the

discursive nature of social reality and knowledge. By studying such subtle matter as nation, we can not ignore the non-classical paradigm and solve ethno-national problems as if we are dealing with substances, independent organisms and our point of view is not a construction. On the contrary, the sociological research do depends on the viewpoint of the observer that actually is the discourse being constructed in communication. Social reality is fluid, the objective social truth does not exist, but there is life that reveals itself as the discursive process.

National policy today is to be complicated by that presentation of the social reality. Sustainable development may be grounded only on the hermeneutics of existence, understanding the Other than we are.

Keywords: places of memory, discourse, civil society.

* * *

УДК 141.7

Квашин В. В.,
аспірант, Київський університет
туризму, економіки і права
(Україна, Київ), kvas_v_v@i.ua

ЗМІНИ ПАРАДИГМИ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Предметом дослідження статті був розгляд змін парадигми інформаційних процесів під впливом стрімкого впровадження наукового та технічного прогресу, в першу чергу цифрових та інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери суспільства: духовну, соціальну, економічну та політичну. Такі значні зміни у питаннях отримання, оброблення, передавання та зберігання стали можливими завдяки цифровізації інформації, широкому використанню цифрових технологій, які в кінцевому результаті стали підґрунтям появи «інформаційного суспільства» як одного із основних напрямів розвитку суспільства так званого «постіндустріального» цивілізаційного напрямку розвитку. Вказані нововведення також вплинули на питання комунікації та комунікативних процесів у суспільстві, тим самим створюючи передумови для трансформацій у подальшому розвитку суспільства та окремих індивідів. На зміни підходів до комунікації та комунікативних процесів вплинули нові тенденції у «соціальній інформації», «соціальних комунікаціях» та «масових комунікаціях». Це стало можливим завдяки появі Інтернету, соціальних мереж, соціальних медіа та технологічних можливостей для засобів масової інформації. Такі зміни впливають на «життєвий світ», «життєвий досвід», культуру, усю, заціка та змінюють тенденції до збереження ідентичності в умовах глобалізації. Крім того, зміни парадигми інформаційних процесів опосередковано також впливають на морально-етичні питання та людську гідність в сучасних цифрових умовах.

Ключові слова: інформаційні процеси, інформація, цифровізація, цифрові технології, інформаційно-комунікаційні технології, комунікації, сфери суспільства, розвиток суспільства.

Розвиток та впровадження технологій, програм та техніки сприяють подальшій цифровізації усіх сфер суспільства, коли цифровий вид інформації поступово витісняє з комунікаційного простору інші види кодування інформації. Завдяки цьому суспільство підходить до того моменту, коли цифрова інформація та цифрові технології повністю витісняють інші (так звані аналогові), що в кінцевому результаті впливає на зміни парадигми сутності інформаційних процесів в умовах подальшого розвитку суспільства. Так, необхідно відзначити, що зміни парадигми інформаційних процесів досить дієво впливають на засоби комунікації та комунікативні процеси, а це, в свою чергу відображається на подальших трансформаціях суспільства. Крім того, такі зміни також впливають на «життєвий світ», «життєвий досвід», культуру, традиції, усю, відношення та ставлення до людської гідності в рамках сучасного розвитку техніки, технологій, суспільства тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що дослідженнями питань інформаційних процесів, трансформацій суспільства займалися філософи і мислителі, серед яких можна виділити: З. Бауман,

В. Кастельс, Е. Тофлер, К. Шеннон, так і сучасні дослідники: В. Березін, В. Іванов, В. Іноземцев, В. Юферева тощо.

Враховуючи важливість і практичну цінність праць, варто зазначити, що питання зміни парадигми інформаційних процесів у сучасних умовах розвитку суспільства, будучи *частиною загальної проблеми формування сучасних сфер суспільства та комунікацій*, вимагає подальших досліджень, в першу чергу, з огляду на постійні зміни, що відбуваються у суспільстві.

Мета статті – дослідження зміни парадигми інформаційних процесів в умовах сучасного розвитку суспільства під впливом широкого впровадження результатів науково-технічного прогресу, в першу чергу інформаційно-комунікаційних технологій, цифровізації, «інформаційної революції» тощо.

Повсюдна цифровізація інформації та отримання інформацією ознак товару та стратегічного ресурсу спричиняє зміни парадигми інформаційних процесів у сучасних трансформаціях суспільства, які відбуваються сьогодні. Отже, на перше місце в сучасних трансформаціях суспільства виходить інформація. Але, не зважаючи на це, основними характерними ознаками інформаційних процесів залишаються такі, як: послідовна зміна стану та/або уявлення про інформацію в результаті дій, які можна виконувати з інформацією; під час інформаційного процесу дані перетворюються з одного виду в інший за допомогою певних методів; передача інформації від джерела до приймача здійснюється за допомогою відповідного каналу (каналів) передачі. Основні зміни відбуваються наразі у процесах, що характеризують вказані ознаки інформаційних процесів, які зараз змінюються не еволюційно, як це відбувалося впродовж тривалого часу розвитку суспільства, а революційно/лавиноподібно (в рамках «інформаційної революції»), де головним каталізатором виступають: загальне переведення інформації на цифрові формати створення, оброблення, передавання та зберігання; цифрові та інформаційно-комунікаційні технології, а також доступність населення до телекомунікаційних послуг (доступ до мережі Інтернет) і кінцевого комунікаційного обладнання (ноутбуки, нетбуки, смартфони, комунікатори тощо), яке дає можливість оперувати величезними обсягами інформації (даними). Так, К. Фрімен в рамках інформаційно-технологічної парадигми відзначає, що «сучасну зміну парадигми можна розглядати як зрушення від технології, заснованої головним чином на вкладенні дешевої енергії, до технології, заснованої переважно на дешевих вкладеннях інформації, почерпнутих з успіхів в мікроелектроніці і телекомунікаційної технології» [6, с. 11]. Як зазначає Е. Тофлер у своїй «Третій хвилі», «всі цивілізації мають потребу також в «інфосфері», щоб створювати і поширювати інформацію», коли в «усіх індустріальних суспільствах, як в капіталістичних, так і в соціалістичних, зросла добре розроблена інфосфера – комунікаційні канали, за допомогою яких індивідуальні та масові повідомлення можуть розподілятися так само ефективно, як товари і сировина», і, найголовніше, «ця інфосфера переплелася з техно– і соціосферою, які вона обслуговує, допомагаючи інтегрувати економічне виробництво з поведінкою окремих людей» [9, с. 28]. Тобто, наразі ми отримуємо фабрики інформації,

на яких готуються інформаційні продукти, готові для споживання усіма верствами населення. Отже, інформація перетворює на досить складний елемент, за допомогою якого можна впливати та формувати окремих індивідів, громадянське суспільство тощо. Так, видатний математик та інженер К. Шеннон у своїх працях «Роботи по теорії інформації і кібернетики» започаткував нові галузі досліджень «в галузі загальної теорії зв'язку, теорії автоматів, електротехніки, теорії інформації та лінгвістики, такими, як теорія аналізу і синтезу релейних пристроїв, теорія імовірнісних схем, теорія передачі інформації тощо» [10]. Завдяки долученню кібернетики та інформатики до інформаційних процесів на сучасному рівні можна констатувати поєднання інформації з математикою, кібернетикою та обчислювальними системами, інформаційними технологіями і технікою. Особливо це стало при «цифровізації» інформації та інформаційних процесів. М. Кастельс, в своїй праці «Інформаційна епоха: економіка, суспільство і культура» в свою чергу відзначає, що соціальні трансформації та інформаційно-технологічні парадигми породжують нові характеристики цієї нової парадигми, а саме: по-перше, «інформація є її сировиною: перед нами технології для впливу на інформацію, а не просто інформація, призначена для впливу на технологію, як було у випадку попередніх технологічних революцій», по-друге, «всеосяжність ефектів нових технологій, коли «всі процеси нашого індивідуального і колективного існування безпосередньо формуються (хоча, зрозуміло, не детермінуються) новим технологічним способом», по-третє, «...полягає в мережевий логіці будь-якої системи або сукупності відносин, що використовує ці нові інформаційні технології» за умови, що «мережа – може бути тепер завдяки новим інформаційним технологіям матеріально забезпечена у всіх видах процесів і організацій» та, по-четверте, «полягає в тому, що інформаційно-технологічна парадигма заснована на гнучкості», де «процеси не тільки оборотні; організації та інститути можна модифікувати і навіть фундаментально змінювати шляхом перегрупування їх компонентів», а отже, «конфігурацію нової технологічної парадигми відрізняє її здатність до реконфігурації – вирішальна риса в суспільстві, для якого характерні постійні зміни і організаційна плинність». Отже, «поставити правила з ніг на голову, не руйнуючи організацію, стало можливим, так як матеріальну базу організації тепер можна перепрограмувати і переозброїти» і на останок, «п'ята характеристика цієї технологічної революції – це зростаюча конвергенція конкретних технологій у високоінтегровану систему, в якій старі, ізольовані технологічні траєкторії стають буквально невідчужимими» [6, с. 12]. Отже, можна з упевненістю стверджувати, що в сучасних умовах побудови інформаційного суспільства інформація займає домінуюче становище як основна рушійна сила подальших трансформацій усіх сфер суспільства, таких як: економічна, політична, духовна та соціальна. Динаміка росту обсягів інформації стала такою, що можна все говорити про «інформаційний вибух». Коли на людину обрушується лавина інформації, і перед нею постає проблема, що робити з такою її кількістю, і як в ній знайти потрібну їй інформацію. У зв'язку з цим, нова реальність сучасності «підводить нас до проблематики інформаційної насиченості

повідомлення (тексту), його інформативності» [3, с. 35]. Але, як зазначає В. Іванов, «це не означає, що необхідно якимось штучно обмежити потік інформації, слід організувати її типологізацію, класифікацію та розподіл» [5, с. 4]. Так, за словами В. Березіна, «інформація являє собою властивість, протилежну до невизначеності» і тому «будь-яку можливість, яка могла б дозволити її зменшити, сучасні філософи називають релевантною інформацією», основними носіями якої «можуть бути повідомлення, люди, організації», де «значна роль належить тут засобам масової інформації», а тому «релевантна інформація та її вільне поширення по каналах масової комунікації відіграють велику роль в еволюції людської спільноти». Отже, слід відзначити, що «перехід до інформаційного суспільства, до ноосфери (поняття П. Тейяра де Шардена і В. І. Вернадського) є показником можливостей людини розширити горизонти людського пізнання, надати йому систематичний, еволюційний характер, вже зараз закласти і зміцнити основи збалансованих і гармонійних відносин майбутнього» [3, с. 36]. О. Юферева відмічає, що «інформація з філософської точки зору є особливим типом реальності, поряд з матеріальним та ідеальним» [7, с. 23], коли при цьому «сучасною наукою визнається, що матеріальне начало в інформації є первинним», а «природна інформація є незалежним явищем і може існувати навіть тоді, коли матеріальний об'єкт вже зникне» [7, с. 24].

Так, Е. Тофлер в рамках дослідження використання технологій так званої «третьої хвилі» відзначає появу нових загроз, а саме: «небезпека електронного смогу, інформаційного забруднення тощо» [9, с. 113]. Яскравим прикладом може слугувати ситуація із спамом (не запрошуваною інформацією), а також із значною кількістю інформації, яка зберігається, передається та обробляється різними користувачами. Так, спамом (не запрошуваною інформацією) наводнюють простір в першу чергу торгівельні мережа та сфера послуг (основна маса такої інформації – реклама), а також кібернетичні злочини, коли під виглядом спаму, реклами інших видів інформації розповсюджуються вредоносні програми, які завдають шкоди та загрожують безпеці інформаційних процесів. Іншим місцем продукування «непотрібної» інформації виступають соціальні мережі, де виставляється значна кількість інформації (у вигляді фото, відео та аудіо форматів) для спілкування. Крім того роздробленість наявних баз даних різних власників містять одну і ту ж інформацію, тільки розтиражовану. І тут без зміни парадигми інформаційних процесів не обійтись, оскільки виникає необхідність розроблення нових філософських теорій і концепцій, за допомогою яких можна було б здійснити суспільні трансформації відносно відношення до інформації, комунікацій тощо. Підтвердження такої необхідності відзначав і К. Шеннон у своїй праці «Бандвагон», відмічаючи, що «за останні кілька років теорія інформації перетворилася в свого роду бандвагон від науки» і тому «зараз теорія інформації, як модний п'яний напій, кружляє голову всім навколо» [8, с. 667]. К. Шеннон досить лаконічно та виразно висловив своє бачення щодо переведення кількісних показників теорій інформації у якісні показники. Тобто, краще менше теорій інформації більш фундаментальних, на які є суспільне замовлення, ніж

«скороспілих», які є лише даниною сучасному тренду та/або «моді» на теорії та концепції інформації. Водночас слід відмітити, що сказане виступає лише інструментом в руках суспільства, завдяки якому стають можливими сучасні трансформації на всіх рівнях взаємодії громадянин–суспільство–держава. Отже слід відмітити, що потреба у нових теоріях інформації почала виникати в рамках появи цифрових форм інформації, що призвело до необхідності залучення до оброблення, передавання, отримання та зберігання відповідної електронної техніки та комп'ютерних технологій, які змінили підходи (парадигму) самих інформаційних процесів. Наприклад, М. Кастельс у своїй праці «Інформаційна епоха: економіка, суспільство і культура» відзначає, що «культурні/інституційні контексти і цілеспрямовані соціальні дії вирішальним чином взаємодіють з новою технологічною системою, але ця система має свою власну вбудовану логіку, яка характеризується здатністю переводити всю вкладену в неї інформацію в загальну інформаційну систему і обробляти таку інформацію зі зростаючою швидкістю, зі зростаючою потужністю, зі зменшувальними витратами, в потенційно всеосяжній пошукової та розподільчої мережі» [6, с. 2]. Слід також зазначити, що сьогодні інформація виступає важливим елементом так званої «соціальної інформації» для забезпечення стійкості функціонування соціуму та соціальної складової суспільства. Як зазначає Іванов, «матеріальним носієм соціальної інформації, як правило, виступає словообраз чи почуття, чи побачений, чи написаний», адже «само словообраз, а не слово, бо передавати інформацію можуть не тільки слова, а й відеоряд на телебаченні, музика, звукові шуми на радіо тощо», і тому «будь-яка соціальна інформація має ознаки фактологічності, концептуальності та нормативності» [5, с. 2–3]. Так, О. Юферева відзначає, що «прикладом застосування інформаційного підходу може бути соціальна сфера», де «у людському суспільстві між його окремими елементами (індивідами, соціальними групами та інститутами) постійно відбувається обмін інформацією, яку прийнято називати соціальною інформацією» [7, с. 8]. Отже, інформація, крім усього іншого, має важливе соціальне навантаження. При цьому подальша трансформація соціальної інформації відбувається в так звану масову інформацію, тим самим ускладнюючи існуючі процеси комунікації. Так, Х. Маулана, досліджуючи питання міжнародного інформаційного обміну, відзначає, що «комунікація стає все більш і більш складним соціально-культурним феноменом, який в усіх країнах стосується різних видів діяльності і який не можна відокремити від політичної, соціальної, економічної, культурної, наукової, освітньої і технологічної еволюції» [1]. Інший дослідник В. Березін пропонує також уявляти «комунікацію як обмін соціальними діями», відзначаючи при цьому, що це «може бути і їх взаємозбагачення, що веде до більш високого матеріального і духовного розвитку, а може бути і об'єднання на ґрунті антигуманних цілей і цінностей, або прихованих за помітними гаслами, популістськими прийомами, «сміховою» масками антинародних інтересів і цілей», яке «нерідко трапляється нині в деяких телепередачах і публікаціях, таємно або явно проводять курс тих чи інших політичних напрямів». При цьому «важливо відзначити, що розвиток

«нового змісту», «Нового» в тому широкому філософському аспекті, який ми розглядаємо, виникнення відповідної соціальної дії (в поведінці, вчинках, життєдіяльності) можливо лише при налаштованості на ціннісно-раціональну інформацію або ж при її сприйнятті, і «тому і прогрес в його гуманістичному, а не тільки в технократичному руслі можливий лише при такого роду соціальних діях» [3, с. 37–38]. Ось, що пише у своїй праці «Третя хвиля» Е. Тофлер: «обробка інформації допоможе створити осмислені «цілісності» з нескладних, що роються навколо нас явищ» при цьому «комп'ютер тільки в тому випадку вплине на суспільний організм, коли його застосування буде продуманим, співвіднесеним з характером громадських зв'язків» [9, с. 6]. Отже, завдяки можливостям сучасних засобів масових комунікацій використання викиду певної інформації призводить до того, що «Інформаційна бомба вибухає в самій гушці людей, обсіпаючи нас шрапнеллю образів і докорінно змінюючи і сприйняття нашого внутрішнього світу, і нашу поведінку» [9, с. 117], а враховуючи сучасні комунікаційні можливості, вплив на суспільство стає ще відчутнішим та ефективнішим через нові образи, чим і користується, в першу чергу владна еліта, для поширення свого впливу на маси. Ось що пише про це Е. Тофлер у своїй «Третій хвилі»: «Зараз Третя хвиля радикально змінює все це. У міру прискорення змін у суспільстві змінюємося і ми самі. Нас наздоганяє все нова інформація, і ми змушені постійно переглядати картотеку образів. Старі, які стосуються минулого життя, образи повинні замінюватися новими, інакше наші дії не відповідатимуть новій реальності, ми станемо більш некомпетентними. Неможливо все охопити», «оскільки Третя хвиля не просто прискорює інформаційні потоки, вона трансформує глибинну структуру інформації, від якої залежать наші щоденні дії» [9, с. 118]. Але, не зважаючи на заявлені темпи зростання впливу масових комунікацій та засобів масових комунікацій на створення стандартних образів для значної кількості населення, Е. Тофлер відмічає появу демасифікації, відзначаючи при цьому: «Демасифіковані засоби інформації демасифікують і нашу свідомість. Сьогодні вже не маси людей отримують одну і ту ж інформацію, а невеликі групи населення обмінюються створеними ними самими образами» [9, с. 123]. В. Іноземцев у своїй праці «Сучасне постіндустріальне суспільство: природа, протиріччя, перспективи» зазначає: «відомо що індустріальний уклад втілюється в системі масового виробництва товарів», а отже «прикметою ж постіндустріального суспільства є експансія сфери, що надає індивідуалізовані послуги та інформацію» [4, с. 26]. Тобто, з одного боку нібито ми спостерігаємо на широку глобалізацію всіх сфер суспільства, а з іншого боку новітні засоби соціальної та масової комунікації повністю ми бачимо переорієнтацію із масового виробництва на рівень індивідуального (але все-таки з використанням технологій та можливостей, які стали доступними завдяки технологіям та процесам, створеним в рамках цивілізаційного розвитку суспільства так званого «постіндустріального суспільства» та/або «інформаційного суспільства», «відкритого суспільства». Так, Е. Тофлер розвиваючи далі свою теорію третьої хвилі відзначає, що «демасифікація цивілізації, відображенням і посиленням якої є засоби інформації,

якою ми обмінюємося один з одним», а «у всій системі пульсують зростаючі потоки даних, тому «форсуючи збільшення обсягу інформації, необхідної для існування соціальної системи, і збільшивши швидкість обміну нею, Третя хвиля розгоїдала структуру зношеної, перевантаженої інфосфері Другої хвилі і створює нову структуру, здатну її замінити» на «життя в інтелектуальному середовищі», що «породжує моторошні філософські питання. Чи не перейде все управління до машин? Чи не виявиться, що інтелектуальні машини, особливо об'єднані в комунікаційні мережі, вийдуть за межі можливостей нашого розуміння і стануть недоступні для контролю над ними? Чи не зможе якийсь Старший Брат підключитися не тільки до наших телефонів, але і до тостерів і телевізорів, взявши на облік не тільки кожен наш рух, а й будь-яке судження?» [9, с. 124–125, 127]. Дійсно, стрімке широке розповсюдження в усій сфері суспільства Інтернет-речей сприяє занепокоєнню сучасних мислителів щодо появи передумов так званого «тотального контролю» з боку системи на національному/глобальному рівнях, коли людина буде жити під «цифровим ковпаком». Так, Е. Тофлер відмічає появу певних течій прихильників як Першої хвилі (землеробство), так і Другої хвилі (промислове виробництво) в яких пропонується як панacea від сучасних проблем повернення до витоків. Але на сьогодні людство готове повертатись до минулого тільки на короткий час в рамках «релаксації та відпочинку» від сьогодення. В свою чергу З. Бауман у праці «Індивідуалізоване суспільство» досліджуючи подальші трансформації суспільства у «постіндустріальний» період відзначав подальшу індивідуалізацію суспільства, коли людина за високий рівень широкої індивідуальної свободи поступається загальним рівнем несвободи у рамках суспільства, коли при цьому відбувається переосмислення цінностей, і на перше місце виходять нематеріальні блага (духовна сфера). Приклади таких метаморфоз з'являються на рівні певних соціальних груп (більш заможних), де людина відмовляється від більш оплачуваної роботи для того щоб більше уваги приділяти сім'ї, хобі, подорожам тощо, створюючи тим самим передумови «постекономічного» розвитку суспільства. Але говорити про масовість не приходиться, тому що такий підхід можливий за умови повного забезпечення усіх фізіологічних потреб та духовних (що зумовлюється вихованням). Також такого дуже важко дійти в рамках проживання у «суспільстві споживання», коли питання наявності певних матеріальних атрибутів відповідного соціального кола є обов'язковим (хоча ніде офіційно і не прописаним). Також сучасний стан значно розширив можливість отримання, передавання, оброблення та зберігання інформації (так звані базові інформаційні процеси). Отже, подальші зміни парадигми інформаційних процесів впливають на питання «життєвого світу», а саме: культури, досвіду, устоїв тощо. Так, завдяки новим технологіям і можливостям, питання культури, «життєвого досвіду», національних традицій та устоїв набули міжнародного рівня, вийшовши далеко за межі національних кордонів та кордонів їх існування, оскільки людина отримала можливість обмінюватися «життєвим досвідом» з

іншими навіть на відстані в тисячі кілометрів. У зв'язку з цим «життєвий світ» набуває певних глобалізаційних ознак. І тут виникає інша крайність – збереження ідентичності в культурі, мові, устоях, традиціях, навиках за умови глобалізації, коли інтеграція не змогла протистояти глобалізації. Беручи до уваги те, що питання «життєвого світу» стосується кожного індивіда як у площині (горизонталі) соціальної групи, де проживає індивід, так і в площині (горизонталі) професійної, навчальної групи.

Враховуючи, що певним напрямом дослідження «життєвого світу» є комунікативний напрям, то можна відзначити відповідну взаємозалежність від змін парадигми інформаційних процесів, які напряму впливають на комунікації та комунікативні процеси, що відбуваються в сучасних умовах розвитку суспільства.

Висновки. Новизною досліджень є поєднання таких важливих складових елементів, як: подальша цифровізація інформації та сфер суспільства, широке впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, результати «інформаційної революції», нові комунікації та комунікативні процеси, збільшення рівня поширення складових «інформаційного суспільства» на національні держави, що впливають на кожного окремого індивіда/суспільство, змінюючи надалі парадигму інформаційних процесів.

Перспективи подальших розвідок. Взаємозалежність та взаємовплив подальшого науково-технічного та технологічного прогресу, розвитку суспільства лежать на інформаційних процесах, які використовуються для питань комунікації та комунікативних процесів у суспільстві. Тому вироблення певних рекомендацій щодо подальшого використання результатів змін парадигми інформаційних процесів вимагає подальших розвідок.

Список використаних джерел

1. Mowlana H. 7.La circulation internationale de l'information: Analyse et bilan. – P., 1985. – P.3.
2. Бауман З. Глобалізація. Послідства для человека и общества / Пер. с англ. Г. М. Дашевского. – М.: Издательство «Весь Мир», 2004. – 188 с.
3. Березин В. М. Массовая коммуникация: сущность, каналы, действия. – М.: РИП-холдинг, 2003. – 174 с.
4. Иноземцев В. Л. Современное постиндустриальное общество: природа, противоречия, перспективы [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lib.misto.kiev.ua/ECONOMY/inozemcev.dhtml>.
5. Иванов В. Ф. Информациа в журналистике [Електронний ресурс] / В. Ф. Иванов. – Режим доступу: <http://www.journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1835>.
6. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура: Пер. с англ. Под научн. ред. О. И. Шкаратана. – М.: ГУ-ВШЭ, 2000.
7. Конспект лекцій до курсу «Теорія масової інформації» для студентів I курсу денної та заочної форми навчання спеціальності 6.030301 «Журналістика» / Укл.: О. В. Юферева. – Запоріжжя: ЗНТУ, 2015. – 76 с.
8. Перепечатка из книги: Шеннон К. Работы по теории информации и кибернетике (перевод с английского, под редакцией Р. Л. Добрушина и О. В. Лупанова). – М.: Изд. иностр. лит., 1963. – С.667–668.
9. Тоффлер Э. Третья волна: ООО «Фирма «Издательство АСТ»; Москва, 2010. – 331 с.
10. Шеннон К. Работы по теории информации и кибернетике (перевод с английского, под редакцией Р. Л. Добрушина и О. В. Лупанова). – М.: Изд. иностр. лит., 1963. – 824 с.

References

1. Mowlana H. 7.La circulation internationale de l'information: Analyse et bilan. – P., 1985. – P.3.
2. Bauman Z. Globalizacija. Posledstviya dlja cheloveka i obshhestva / Per. s angl. G. M. Dashevskogo. – M.: Izdatel'stvo «Ves' Mir», 2004. – 188 s.
3. Berezin V. M. Massovaja kommunikacija: sushhnost', kanaly, dejstvija. – M.: RIP–holding, 2003. – 174 s.
4. Inozemcev V. L. Sovremennoe postindustrial'noe obshhestvo: priroda, protivorechija, perspektivy [Elektronnij resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.lib.misto.kiev.ua/ECONOMY/inozemcev.dhtml>.
5. Ivanov V. F. Informacija v zhurnalistike [Elektronnij resurs] / V. F. Ivanov. – Rezhym dostupu: <http://www.journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1835>.
6. Kastel's M. Informacionnaja jepoha: jekonomika, obshhestvo i kul'tura: Per. s angl. Pod nauchn. red. O. I. Shkaratana. – M.: GU–VShJe, 2000.
7. Konspekt leksiy do kursu «Teoriya masovoyi informatsiyi» dlya studentiv I kursu dennoyi ta zaochnoyi formy navchannya spetsial'nosti 6.030301 «Zhurnalistyka» / Ukl.: O. V. Yufereva. – Zaporizhzhya: ZNTU, 2015. – 76 s.
8. Perepechatka iz knigi: Shennon K. Raboty po teorii informacii i kibernetike (perevod s anglijskogo, pod redakciej R. L. Dobrushina i O. V. Lupanova). – M.: Izd. inostr. lit., 1963. – S.667–668.
9. Toffler Je. Tret'ja volna: OOO «Firma «Izdatel'stvo ACT»; Moskva, 2010. – 331 s.
10. Shennon K. Raboty po teorii informacii i kibernetike (perevod s anglijskogo, pod redakciej R. L. Dobrushina i O. V. Lupanova). – M.: Izd. inostr. lit., 1963. – 824 s.

Kvashyn V. V., postgraduate student, Kyiv University of tourism, economics and law (Ukraine, Kyiv), kvas_v_v@i.ua

Changes in paradigm of information processes in the context of modern social development

The subject of the study is the consideration of changes in the paradigm of information processes under the influence of the rapid introduction of scientific and technological progress, in the first place digital and information and communication technologies in all spheres of society: spiritual, social, economic and political. Such significant changes in the issues of receiving, processing, transmitting and storing became possible due to the digitalization of information, the widespread use of digital technologies, which ultimately became the basis for the emergence of an «information society» as one of the main areas of development of society, the so-called «post-industrial» civilization development direction. The aforementioned innovations also influenced the issues of communication and communicative processes in society, thus creating the preconditions for transformations in the further development of society and individuals. The changes in approaches to communication and communicative processes were influenced by new trends in «social information», «social communications» and «mass communications». This was made possible by the emergence of the Internet, social networks, social media and technological opportunities for the media. Such changes affect the «life world», «life experience», culture, traditions, customs and change the tendency to preserve identity in the conditions of globalization. In addition, changes in the paradigm of information processes indirectly affect moral and ethical issues and human dignity in today's digital environment.

Keywords: information processes, information, digitization, digital technology, information and communication technology, communication, social spheres, social development.

***

УДК 316.6:177.7

Кожем'якіна О. М.,
кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософських і політичних наук,
Черкаський державний технологічний університет
(Україна, Черкаси), oksniko@ukr.net

КОМУНІКАТИВНІ ДЕТЕРМІНАНТИ МЕДІАДОВІРИ В СУЧАСНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Здійснено концептуальний аналіз специфіки функціонування медіадовіри в умовах інформатизації суспільства, зважаючи на суперечливі комунікативні